

Lech Krzyżanowski

Nagroda za projekt rewaloryzacji Zamościa

Ochrona Zabytków 31/4 (123), 278-279

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Prace na konkurs zgłosiły przede wszystkim: Pracownie Konserwacji Zabytków, Instytut Zabytkoznawstwa i Konserwatorstwa Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Konserwacji Dzieł Sztuki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, Instytut Podstaw Rozwoju Architektury Politechniki Warszawskiej, ponadto inne uczelnie, instytuty i towarzystwa naukowe, muzea, wojewódzcy konserwatorzy zabytków, a także sami autorzy.

Prace, jak co roku, prezentowały bardzo różnorodną tematykę, a więc: studia historyczno-urbanistyczne, architektoniczne, parkowe, nad zabytkami ruchomymi, konserwację różnych rodzajów zabytków zarówno w ujęciu historycznym, jak i technicznym, opracowania nowych metod, badania nad technikami i technologiami różnych obiektów sztuki stosowanymi w przeszłości, archeologię, muzealnictwo, zagadnienia prawne ochrony zabytków, projekty rewaloryzacji zarówno pojedynczych zabytków architektury i budownictwa, jak i całych organizmów miejskich. Prace konkursowe prezentowały też różnorodny poziom: od przeciętnych, raczej dobrych, ale nie wyróżniających się spośród innych podobnych opracowań, do wybitnych, a nieraz nowatorskich. Ocena tak różnorodnego pod względem tematyki i zakresu materiału wymagała powierzenia recenzji prac wielu wybitnym specjalistom różnych dyscyplin naukowych, a także kilkuletniego działania zespołu sędziowskiego.

Coroczne duże zainteresowanie konkursem i na ogół wysoki poziom zgłaszanych prac w pełni potwierdzają jego celowość, a mianowicie zainteresowanie absolwentów oraz młodej kadry naukowców i pracowników różnych instytucji podejmowaniem tematów przyczyniających się do rozwoju badań, praktyki konserwatorskiej i popularyzacji ochrony zabytków i muzealnictwa. Jednocześnie Zarząd Muzeów i Ochrony Zabytków zawdzięcza konkursowi przegląd najnowszych opracowań w tym zakresie. Szczególnie cieszy organizatorów konkursu podejmowanie problematyki ochrony zabytków przez osoby bezpośrednio nie związane wykształceniem i zawodem z tą dziedziną, które, wykorzystując swą wiedzę w innych gałęziach nauki, rozszerzają zakres badań i praktyki w dziedzinie konserwacji zabytków i muzealnictwa.

W konkursie 1978 przyznanych zostało dziewiętnaście nagród i sześć wyróżnień.

W dziale prac naukowo-badawczych przyznano następujące nagrody i wyróżnienia:

— nagroda I stopnia: *Studium historyczno-urbanistyczne do planu rewaloryzacji Zamościa*, dokumentacja zbiorowa pod redakcją mgra Karola Majewskiego, przygotowana w lubelskim Oddziale Pracowni Konserwacji Zabytków; nagroda za opracowanie monumentalnego i wnikliwego studium, w tym obszernego zestawienia stanu badań, wniosków konserwatorskich, szczegółowego katalogu zabytków, imponującego kompletu planów i pełnego serwisu fotograficznego;

— nagrody II stopnia: mgr Zbigniew Beiersdorf, mgr Lucyna Sulerszyska, *Studium historyczno-urbanistyczne Bloku Nr 4 w Krakowie*; mgr inż. arch. Lucyna Czyżniewska, *Rola i funkcja małych miast zabytkowych położonych poza aglomeracjami miejsko-przemysłowymi*; mgr Elżbieta Pilecka, *Próba typologii szczytów gotyckich na terenie Warmii*; mgr Stanisława Rudnik, *Prace konserwatorskie w Zamościu w latach 1918—1939*; mgr Grażyna Staszewska, *Zwalczanie glonów na kamieniach i tynkach*;

— nagrody III stopnia: mgr Zdzisław Lelek, *Badania emalii złotniczych okresu renesansu i baroku*; dr inż. arch. Jacek Radziewicz-Winnicki, *Architektura organów na Śląsku w ukształtowaniu przestrzennym wewnątrz w okresie od wojny trzydziestoletniej do schyłku XVIII w.*; mgr inż. arch. Janusz Smólski, *Rekonstrukcja rzymskiego ołtarza ofiarowego w Luni*; mgr Józef Srebro, *Działalność naukowo-oświatowa i wychowawcza Muzeum Piastów Śląskich w Brzegu 1945—1975*; mgr Rajna Wełczewa-Mlekanowa, *Badania nad technologią i technikami czterech ikon z okresu odrodzenia bułgarskiego*;

— wyróżnienia: mgr Andrzej Dryszel, *Ochrona dzieł sztuki przed kradzieżą w muzeach polskich*; mgr Ewa Kozłowska, mgr Michał Urbanowski, *Zamość, Blok XXII. Dokumentacja naukowo-historyczna*; dr inż. arch. Andrzej Misiorowski, *Mauzoleum Kurkumasa w Kairze — przykład architektury i sztuki budowlanej okresu mameluckiego*; mgr Aldona Sudaćka, *Tryptyk Zaśnięcia NPM z kościoła*

parafialnego w Bodzentynie. Dokumentacja historyczna.

W dziale prac projektowo-badawczych:

— nagroda I stopnia: *Proje rewaloryzacji Gniewu*, przygotowany przez zespół projektowy pod kierunkiem mgr inż. arch. Ireny Jaroszewskiej-Bartoszewicz w gdańskim Oddziale Pracowni Konserwacji Zabytków; nagroda za szczególnie wnikliwe, kompleksowe prace badawcze i konsekwentne wdrożenie modelowych zasad rewaloryzacji zabytkowego zespołu miejskiego;

— nagroda II stopnia: mgr inż. Anna Obrebska, *Projekt techniczny rewaloryzacji parku w Branicach koło Nałęczowa*;

— wyróżnienie: mgr inż. arch. Henryk Siuder, *Adaptacja na cele turystyczne ruin zamku w Janowcu.*

W dziale prac popularyzatorskich:

— nagroda I stopnia: *Spotkania z zabytkami*, informator popularnonaukowy redagowany przez zespół pod kierunkiem redaktora Krzysztofa Nowińskiego, wydany przez Ośrodek Dokumentacji Zabytków; nagroda za cenną inicjatywę wydania informatora, wypełniającego lukę w literaturze popularnonaukowej z dziedziny ochrony zabytków, trafny dobór interesujących szerokie kręgi społeczeństwa artykułów i informacji, estetyczną szatę graficzną;

— nagroda II stopnia: mgr Krzysztof Burek, *Starożytnicy i archeolodzy. Z dziejów badań archeologicznych na Białostoczczyźnie*; płk. mgr Józef Matusik, ppłk dr Jerzy Miszański, *Zamki w Polsce. Mapa*; Halina Miszańska ppłk dr Jerzy Miszański, *Zamki, twierdze, bastiony*. Cykl artykułów w „Żołnierzu Polskim”;

— nagrody III stopnia: mgr Ryszard Wołgiewic, *Kregi kamienne w Grzybnicy*; dr Stanisław Reszkowski, *Rozplanowanie i zabudowa Grudziądza — przemiany przestrzenne po lokalizacji*;

— wyróżnienie: mgr Tomasz Jurasz, *Dolny Śląsk — panorama turystyczna.*

Hanna Krzyżanowska

NAGRODA ZA PROJEKT REWALORYZACJI ZAMOŚCIA

W lipcu 1978 r. minister administracji, gospodarki terenowej i ochrony środowiska ogłosił listę doroczných nagród. W dziale „Za wybitne osiągnięcia twórcze w przestrzennym kształtowaniu miast i wsi, ochronie środowiska oraz w rozwoju techniki” wyróżnił nagrodą pierwszego stopnia zespół autorski z PP Pracowni Konserwacji Zabytków w Rzeszowie za plan szczegółowy zagospodarowania przestrzennego zabytkowego ośrodka miejskiego Zamościa. Zespół działał w składzie: Janusz Mach i Andrzej Piątek — główni projektanci, Teresa Piątek, Wojciech So-

bek, Jan Szozda, Stanisław Wiercioch — współpraca autorska, Karol Majewski — zagadnienia konserwatorskie (konsultant z PKZ Oddział w Lublinie), Kazimierz Brydak — zagadnienia programowo-funkcjonalne, Barbara Lejda — komunikacja, Zenon Dulla — instalacje wod.-kan., gaz, c.o., Ryszard Rogoziński — energetyka. Miejscowy plan szczegółowy i rewaloryzacji zamojskiego zespołu zabytkowego składa się z dwóch elementów: miejscowego planu szczegółowego w granicach zespołu staromiejskiego z obrzeżem, zawierającego ustalenia przestrzenne dla tej

jednostki, oraz planu rewaloryzacji, obejmującego obszar zawarty w granicach I strefy ochrony konserwatorskiej (zasięg dziewiętnastowiecznej twierdzy), ustalającego zagadnienia rewaloryzacyjne w strefie nadrzędności kryteriów konserwatorskich. Poza miłym obowiązkiem gratulacji laureatom wypada podkreślić, że szczegółowe relacje o założeniach planu i wynikach zostaną opublikowane przez Ośrodek Informacji Pracowni Konserwacji Zabytków w Warszawie. Redakcja „Ochrony Zabytków” zwróciła się do Autorów o artykuł o metodzie zapisu

planu rewaloryzacji, gdyż jest to zagadnienie szczególnie interesujące w czasie, gdy mamy już kilkadziesiąt urbanistycznych studiów rewaloryzacyjnych zaawansowanych, zakończonych, a nawet wdrażanych. Wśród istotnych cech charakteryzujących opracowanie zamojskie zwraca uwagę m.in. dorobek Autorów w zakresie oznaczeń graficznych do studium w skali 1 : 500. Osiągnięcie to cieszy, ale i każe się zastanowić, jak długo jeszcze będziemy zmuszeni za każdym razem tworzyć nowe systemy zapisu i czy naprawdę nie ma w kraju jednostki, która dorosła do tego, aby zagadnienie to rozwiązać ku wspólnemu zadowoleniu.

Nagroda dla zespołu rzeszowskiego nasuwa jeszcze i inną refleksję. Oto po wielu innych nagrodach, które przyznane zostały w latach minionych zespołom Pracowni Konserwacji Zabytków za podobne opracowania rewaloryzacyjne, przedsiębiorstwo może do swych aktywów dopisać jeszcze jeden zespół projektowy, który okrzepł w pracach studialnych nad rewaloryzacją ośrodków staromiejskich. Do renomowanych już pracowni z Torunia, Krakowa, Lublina, Warszawy (Oddział „Zamek”) doszła jeszcze pracownia z Rzeszowa. Fakt ten pozwala uznać, że specjalizacja Pracowni Konserwacji Zabytków w tej dziedzinie jest faktem, a ich prze-

wodnictwo merytoryczne w tego typu pracach projektowych na terenie kraju jest poza dyskusją. Można sądzić, że dalszy rozwój tego rodzaju działań w ramach PKZ spowoduje, że w lata osiemdziesiąte, które będą w naszej dziedzinie charakteryzowały się znaczną skalą prac rewaloryzacyjnych w ośrodkach staromiejskich, możemy wchodzić bez obawy o sprawy projektowania. Wydaje się, że już obecnie punkt ciężkości przesuwa się na przygotowanie odpowiednio zorganizowanego i wyposażonego aparatu wykonawczego.

Lech Krzyżanowski

ZABYTKOWE ZESPOŁY STAROMIEJSKIE DOCZekały SIĘ WAŻNEGO AKTU PRAWNEGO

Dnia 21 lipca 1978 r. Rada Ministrów podjęła uchwałę nr 101/78 w sprawie powołania Międzyresortowej Komisji do Spraw Rewaloryzacji Miast i Zespołów Staromiejskich. Komisja została powołana przy ministrze kultury i sztuki, a w jej skład weszli: podsekretarz stanu w MKiS — generalny konserwator zabytków (przewodniczący), podsekretarze stanu w ministerstwach: Administracji, Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska oraz Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych, przewodniczący Zarządu Centralnego Związku Spółdzielni Budownictwa Mieszkaniowego, członek prezydium Polskiej Akademii Nauk, zaproszeni przedstawiciele stowarzyszeń fachowych, zainteresowani wojewodowie, prezydenci, naczelnicy miast i powołani eksperci lub rzeczoznawcy.

W uzasadnieniu podano, że Komisja

została powołana w celu stworzenia odpowiednich warunków do realizacji planów przestrzennych rewaloryzacji miast i zespołów staromiejskich. Do jej zadań należy m.in.: ustalenie listy miast i zespołów przewidzianych do rewaloryzacji, opiniowanie, ocena i zatwierdzanie opracowanych w województwach planów zagospodarowania przestrzennego i rewaloryzacji miast oraz zespołów staromiejskich we wszystkich dziedzinach i specjalnościach dotyczących ich społeczno-gospodarczego rozwoju. Ustalono również, że opinie i wnioski Komisji stanowią podstawę do podejmowania decyzji i określania kierunków działania dla zainteresowanych ministrów, kierowników urzędów centralnych, wojewodów i prezydentów miast stopnia wojewódzkiego. Obsługę Komisji zapewnią powołany sekretariat wchodzący organizacyjnie

w skład Ministerstwa Kultury i Sztuki — Zarządu Muzeów i Ochrony Zabytków. W ślad za cytowaną uchwałą w przygotowaniu znajduje się decyzja w sprawie wyznaczenia na terenie kraju biur projektowych do pełnienia funkcji przewodniej w zakresie rewaloryzacji zespołów zabytkowych miast. Do zadań tych biur będzie należało m.in. koordynowanie prac dokumentacyjnych, prowadzenie prac badawczych i studiów historycznych, naukowych i technicznych, opracowywanie planów rewaloryzacji w formie kompleksowej dokumentacji i sprawowanie nadzoru autorskiego nad ich realizacją. Bardzo wiele historycznych ośrodków staromiejskich w naszym kraju oczekuje na szybkie wdrożenie tych decyzji.

Jacek Cydzik

ICOMOS

W dniach 20—27 maja 1978 r. odbyło się w Moskwie V Zgromadzenie Ogólne Międzynarodowej Rady Zabytków i Zespołów Zabytkowych (ICOMOS). Udział w nim wzięło około 700 delegatów z 62 krajów z całego świata.

Obrady Zgromadzenia były poprzedzone posiedzeniami komitetów: Doradczego i Wykonawczego ICOMOS, które miały za zadanie przygotowanie ostatecznej wersji zmian statutowych, projektu ewentualnych zmian *Karty Weneckiej*, przygotowanie listy wyborczej i innych materiałów na Zgromadzenie Ogólne ICOMOS. Komitet Doradczy obradował pod przewodnictwem prezesa Komitetu — prof. dra Stanisława Lorentza, który, zgodnie z uprzednią zapowiedzią, zrzekł się funkcji prezesa. Nowym przewodniczącym wybrany został R. Palsson (Szwecja).

Obydwa komitety podsumowały wyniki długotrwałej dyskusji i ankietowania na temat projektowanych zmian statutu ICOMOS-u; Komitety Narodowe wy-

powiedziały swą opinię, na piśmie i ustnie, przy okazji spotkań grupy roboczej powołanej przez ICOMOS do opracowania zmian statutowych. W osobnym punkcie obrad komitetu Doradczego i Wykonawczego omówiły sprawę *Karty Weneckiej*, ustosunkowując się negatywnie do jej zmiany, natomiast zajmując stanowisko pozytywne na temat jej uzupełnienia oraz opatrzenia komentarzami; takie stanowisko zajmował od początku dyskusji nad *Kartą Wenecką* Polski Komitet Narodowy. Obie sprawy: zmian statutowych i *Karty Weneckiej*, weszły na obrady Zgromadzenia Ogólnego.

Delegacja polska na Zgromadzenie Ogólne ICOMOS-u składała się z 20 osób. Przewodniczącym delegacji był prezes Polskiego Komitetu Narodowego — prof. dr Stanisław Lorentz. Skład delegacji: prof. dr Stanisław Lorentz — przewodniczący PKN ICOMOS, prof. dr Jan Zachwatowicz — wiceprzewodniczący PKN

ICOMOS, prof. dr Alfred Majewski — skarbnik PKN ICOMOS, mgr Andrzej Michałowski — sekretarz PKN ICOMOS, doc. dr Marian Arsyński, prof. dr Piotr Biegański, prof. dr Janusz Bogdanowski, prof. dr Waclaw Borusiewicz, prof. dr Olgierd Czerner, prof. dr Wiesław Domański, doc. dr Jerzy Frycz, prof. dr Wojciech Kalinowski, dr hab. Krzysztof Pawłowski, prof. dr Jerzy Rozpedowski, mgr Piotr Rudniewski, dr Bohdan Rymaszewski, prof. dr Jerzy Stankiewicz, prof. dr Andrzej Tomaszewski, dr Tadeusz Polak — dyrektor naczelny PP PKZ (w charakterze obserwatora) oraz dr inż. Ewa Kicińska jako przedstawicielka Międzynarodowej Federacji Architektów Krajobrazu (IFLA). Zgodnie z obowiązującym dotychczas statutem delegacja polska dysponowała 15 głosami, a więc maksymalną liczbą głosów przysługujących każdemu Komitetowi Narodowemu. Udział delegacji w obradach Zgromadzenia Ogólnego oraz